

colecția etnografică Ileana și Andronic ANDRONICESCU

Fundu Moldovei, județul Suceava

IN MEMORIAM
etnografului MARCEL ZAHANICIUC

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

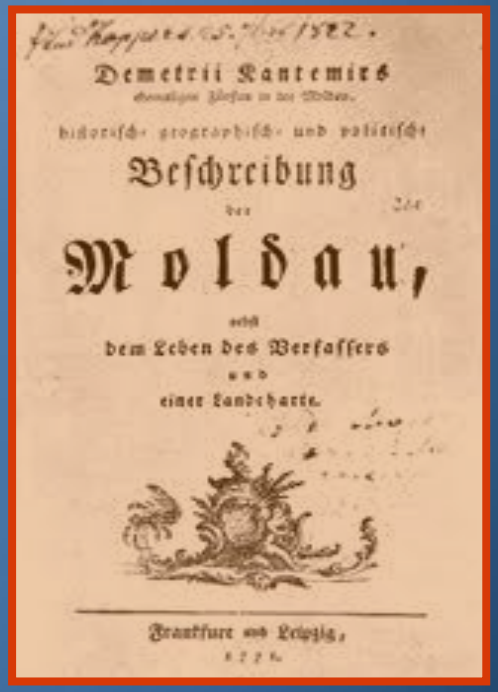
"Fundu Moldovei este, poate, unica localitate din spaţiul românesc care înmănunchează legendă, istorie statornică, tradiţie şi cultura neamului căruia îi aparţine, izvor năvalnic, limpede, în arta sunetului, culorii şi dansului."

Vasile Sfarghiu

FUNDU MOLDOVEI

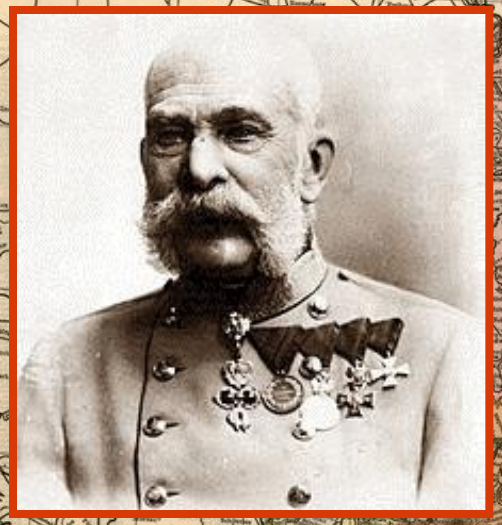

"... locuitorii... nu sunt supuşi nici unui boier şi fac la un loc un fel de republică ... Cel dintâi este Câmpulung, în ţinutul Sucevei, împresurat de piscurile unor munţi foarte înalţi.
Acest ţinut are cam 15 sate, toate cu obiceiurile şi judecăţile lor deosebite.
Uneori primesc şi doi vornici trimişi de la domnie; însă de multe ori îi gonesc afară din ţinut... Nu se pricep la meşteşugul lucrării pământului cu sapa, fiind că, în munţii lor, nu au defel ţarini; toată munca lor este păstoritul oilor. Plătesc o dajdie în fiecare an, însă nu atat cât le cere domnia ci numai cât făgăduiesc ei domnilor".

Demetrii Kantemirs
historisch- geographisch- und politische
Beschreibung
der
Moldau,
nebst
dem Leben des Verfassers
und
einer Landcharte.
Frankfurt und Leipzig,

"De altfel, întreaga obşte de ocol a Câmpulungului Moldovenesc era considerată o cetate de drum menită să asigure apărarea Moldovei la trecători. Pentru acest serviciu, domnitorii ţării continuau să reînnoiască la fiecare schimbare de domnie privilegiile câmpulungenilor ce asigurau acea autonomie largă, echivalentă cu privilegiile unei republici, stăpână pe propria-i organizare interioară şi care avea dreptul de a trimite solii ei proprii nu numai la cetatea Bistriţei (şi ea cu organizaţie proprie), ci chiar la domnii Moldovei, ca de la stat la stat".

Dimitrie Cantemir

„…parte din vechea Dacie, ţara această numită în timpul stăpânirii domnilor Moldovei Ţara de Sus ... apoi Bucovina ... locuită de daci şi apoi de colonii lui Traian ... a fost străbătută în timpul migraţiei popoarelor de goţi, gepizi, huni, avari, unguri, tătari şi încă alte neamuri, care n-au lăsat după ei decât urmele groazei şi distrugerii.
In timp de aproape un mileniu de asemenea situaţie a trebuit poporul autohton să-şi salveze viaţa, obiceiurile şi limba".

Frantz Joseph I, Diploma din 9 decembrie 1862

AUSTRIA-HUNGARY

SCALES.

Statute Miles, 32=1 Inch.

Kilometres, 51=1 Inch.

CONTINUATION OF DALMATIA & HERZEGOVINA. ON SAME SCALE

ADRIATIC SEA

BUKOWINA

TRANSYLVANIA

TRANSYLVANIA ALPS OR EASTERN CARPATHIANS

SERVIA

BOSNIA

HUNGARY

BOHEMIA

GALICIA

AUSTRIA

SWITZERLAND

BUDAPEST

BELGRADE

BUCHAREST

HERMANNSTADT

MUNICH

DALMATIA

MONTENEGRO

TURKEY

LONGITUDE EAST FROM GREENWICH.

LIBRARY OF CONGRESS JUL 18 1906 Map Division JUL 28 1906 Library of Congress

Toponimul Fundu Moldovei apare pentru prima dată în harta redactată de F. G. Bawr în "Carte de la Moldavie pour servir a l'Historie militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs", publicată la Amsterdam în 1783.

După momentul anexării Bucovinei Imperiului austriac, în anul 1777, a fost înfiinţată o comisie de explorări miniere care a prospectat potenţialul geologic şi minier al întregului teritoriu. Concesiunea exploatării minelor a fost încredințată baronului Anton Manz von Mariensee care începe exploatarea în 1796 cu specialişti aduşi din comitatul Zips - situat la frontiera Slovaciei cu Germania - şi colonizaţi în Iacobeni.

Prin extinderea exploatării în Cârlibaba, unde se descoperă zăcăminte de argint în munţii Dadu şi Fluturica, se formează aici o noua colonie, Mariensee, ulterior noi colonii la Luisenthal (Pojorâta), Eisenau (Prisaca Dornei); în Fundu Moldovei, se pun bazele exploatării de pirită cupriferă. Exploatarea intensivă a continuat până în 1820 când se constată că minele nu mai sunt rentabile, cheltuielile de extracţie depăşind valoarea minereului. Sunt totuşi menţinute până în anul 1859.

Fondul bisericesc al Bucovinei, care cumpărase minele şi instalaţiile metalurgice, repune în funcţiune numai minele de la Iacobeni şi Fundu Moldovei, precum şi instalaţiile metalurgice din Pojorâta, Prisaca Domei şi Vama, care vor funcţiona până în timpul primului război mondial.

Zona cunoaşte o dezvoltare intensă când se construieşte calea ferată principală cu legături spre Suceava şi Vatra Domei (şi cele două ramificaţii de la Vama spre Moldoviţa şi de la Pojorâta spre Fundu Moldovei).
Datorită acestei căi de transport se construiesc fabrici de cherestea, asigurându-se o bună valorificare a materialului lemnos rezultat din exploatare.

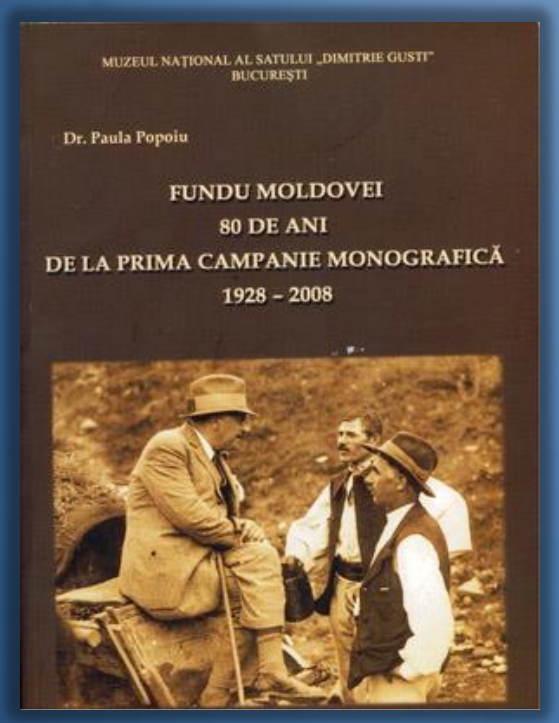
Înfiinţate încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea ca aşezăminte de cultură, Cabinetele de lectură şi Casele de sfat şi citire se dezvoltă în perioada interbelică, iniţiind activităţi artistice de amatori, desfăşurând programe cu caracter educativ.
Asemenea obiective au caracterizat cabinetele de lectură "Lumina" de la Fundu Moldovei, "Munteanu" de la Pojorâta, "Stâlpul lui Vodă" de la Vama, precum şi pe cel de la Sadova.

Din punct de vedere antropologic, populaţia zonei a făcut obiectul unui studiu ştiinţific sub egida Şcolii sociologice fondată de Dimitrie Gusti.
În anul 1928 se desfăşoară în satele comunei Fundu Moldovei, cât şi în comunele învecinate prima cercetare monografică interdisciplinară a Şcolii sociologice din Bucureşti.

Vatră folclorică ce conservă valoroase zăcăminte de cultură și tradiții materiale și spirituale, reprezentative pentru Bucovina, localitatea Fundu Moldovei a fost aleasă de sociologul Dimitrie Gusti la începutul secolului trecut de reputatul sociolog.

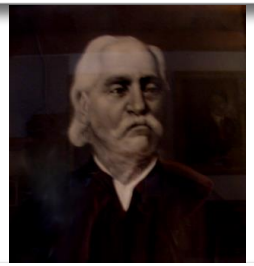
Zona etnografică a Câmpulungului Moldovenesc se situează astfel între puţinele zone în care creaţiile muzicale au fost culese şi notate cu competenţă de către specialiştu. În perioada cercetărilor efectuate în comuna Fundu Moldovei de către echipele complexe ale Seminarului de sociologie condus de profesorul Dimitrie Gusti s-au realizat şi două filme etnografice.

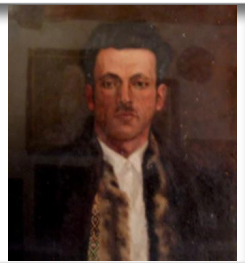
JOCURI ROMÂNEȘTI LA LONDRA

O ISBÂNDĂ ROMÂNEASCĂ ÎN STRĂINĂTATE

Oameni și locuri din ținutul Țării Oașului

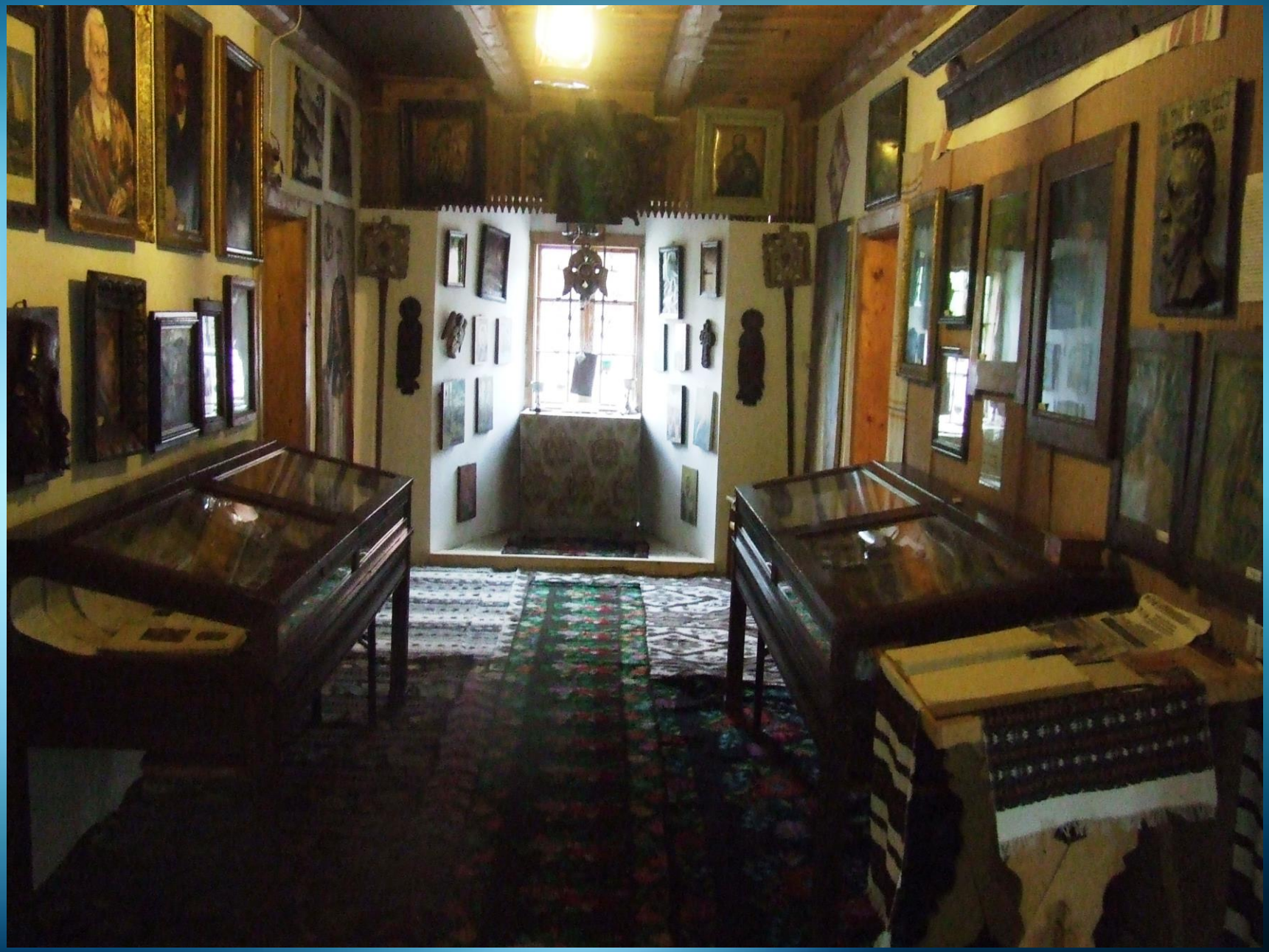

JOCURI
LONDRA

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

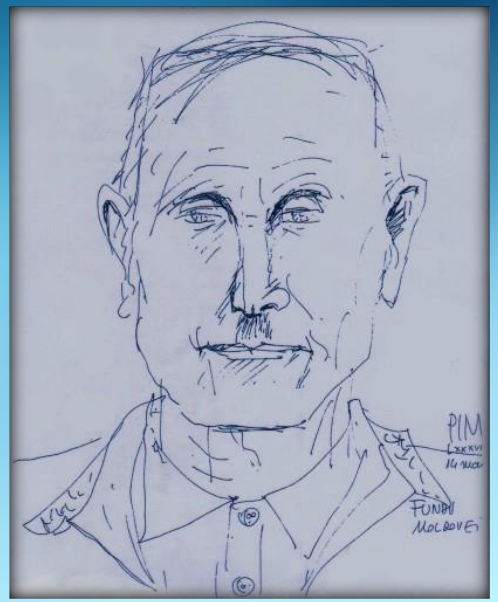
INTERIORUL
TRADIȚIONAL

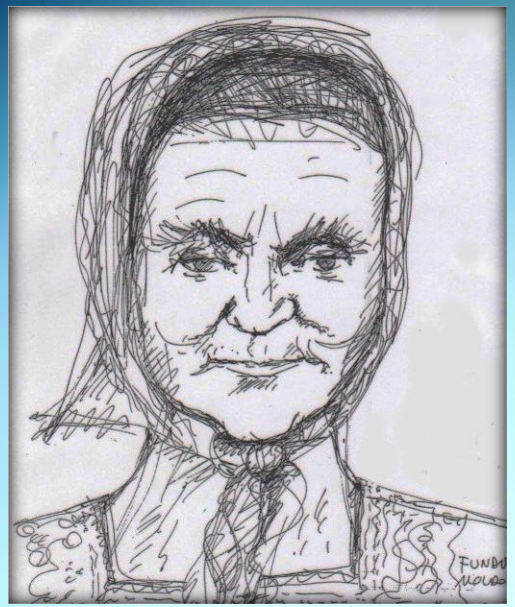
INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

ctitori și donatori

Familia Andronicescu a construit clădirea, a fondat și organizat, în anul 1989, pe teren şi cu forţe proprii, Muzeul satului Fundu Moldovei.

… "o pildă vie pentru cei care îi calcă pragul, de păstrare, cu tărie, a identităţii naţionale şi a conştiinţei de neam. Vizitând muzeul Fundu Moldovei am avut sentimentul veșniciei noastre românești și, în lacrima domnului Andronicescu, am zărit chipul patriei mele."

Grigore Vieru

Portret de George Lowendhal, 1958

Orfan din anul 1914 și veteran al războiului din 1944, Isidor Andronicescu a fost decorat cu medaliile “Bărbăţie si Credință” și “Virtutea militară”, iniţiind şi realizând, alături de autorităţile locale, un monument al eroilor din Fundu Moldovei (1988) pentru omagierea şi cinstirea înaintaşilor.

Alături de soția sa, Ileana, a înfruntat multe potrivnicii ale vieţii , rămânând un păstrător consecvent şi pasionat al comorilor de istorie şi tradiţie strămoşească bucovineană, sprijinind acţiuni și evenimente importante din viaţa satului, precum Ziua Naţională, Ziua Eroilor, Fiii Satului, Cântecele Obcinii si altele.

grupul de inițiativă

Dorin Cocârță

Dumitru Mândrilă

Traian Ursescu

Ioan Andronicescu

Iacob Andronicescu

Vergil Țâmpău

Leonard Țâmpău

principalii donatori

Andronicescu Andron
Andronicescu Ileana
Andronicescu Iacob
Andronicescu Alexandra
Andronicescu Aurel
Babic Modest
Cocârță Dorin
Cocârță Oltea
Erhan Domnica
Flocea Ioana
Lehaci Ana și Straton
Lipețchi Eufrosina
Lucan Nistor
Mândrilă Nițuca
Mândrilă Valeria
Poenaru Petruț
Poenaru Lucreția
Popa Valeria
Popescu Valeria
Șalvari Eufrosina
Țâmpău Costan
Țâmpău Ortenzia
Tâmpău Raveica
Țăran Liviu
Zahariciuc Ortenzia

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

ocupației

creșterea animalelor

Locuitorii Ocolului Câmpulung s-au ocupat din vechime cu creşterea oilor, a vitelor cornute şi a cailor, întrucât cadrul natural oferea cele mai bune condiţii pentru practicarea acestei îndeletniciri.

Poienile largi, văile râurilor cu păşuni abundente, poala codrilor seculari, care ofereau posibilităţi de ridicare lesniciosă a adăposturilor au fost factorii favorizanţi, de prim rang, pentru creşterea animalelor în această zonă.

M.Zahaniciuc

În legătură cu tipurile de păstorit distingem două variante de stâne: *stâna de strânsură,* înjghebată prin întovărăşirea mai multor proprietari de oi (sâmbraşi), şi *stâna individuală* a celor înstăriţi care posedau păşuni proprii.

Asocierea mai multor proprietari este cunoscută în mai multe zone ale ţării, având forme locale, unele dintre ele reprezentând aspecte ale unor relaţii arhaice, altele mai recente.

D.Rusan

Pentru bunul mers al stânei, atât baciul cât şi ciobanii erau buni cunoscători ai efectelor plantelor medicinale cu care bolile cele mai frecvente ale oilor sau ale vitelor mari puteau fi tratate fără intervenţia medicului veterinar.

Răscolul, spartul stânei avea loc în jurul datei de 20 septembrie, când turmele şi cirezele coborau în sat, la locuinţa baciului, de unde sâmbraşii îşi alegeau vitele şi oile şi le duceau acasă. Jetila nu rămânea în stână ci era transportată cu carul tras de boi sau cu căruţa la locuinţa baciului.

M. Zahaniciuc

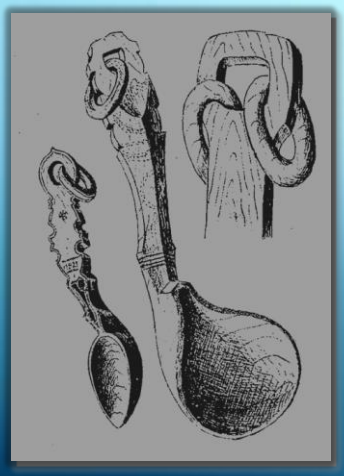

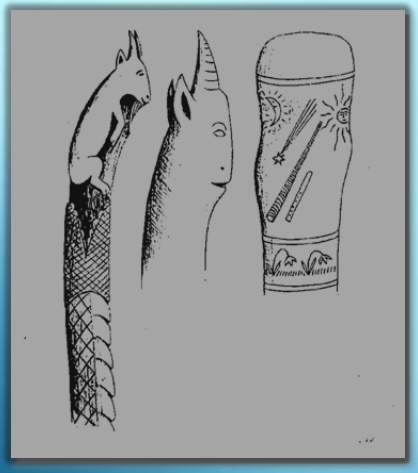

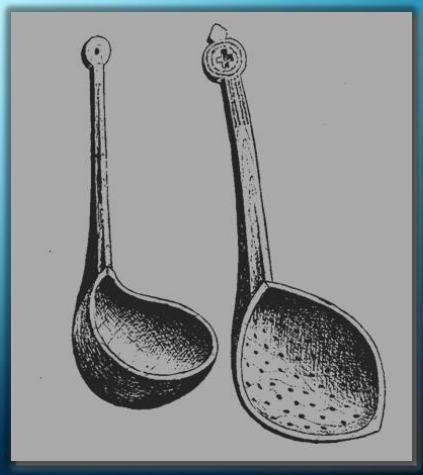
Datorită tipului de păstorit practicat aici, majoritatea gospodăriilor existente într-un sat au târle şi văcării pentru vărat, răsfirate în afara hotarului satului.
Înmulţindu-se de-a lungul timpului, unele dintre ele devin gospodării permanente, constituind nuclee de aşezări precum satele Deluţ şi Orata.

agricultura

Datorită condițiilor climatice mai puțin propice cultivării plantelor destinate alimentației, agricultura se rezuma în principal la producerea nutrețurilor pentru animale și pe suprafețe restrânse cultura cartofului și a sfeclei, a porumbului.

HREABĂN

Antreprenorul Mantz, originar din Styria, aduce în anul 1805 lucrători la minele din Pojorâta,

Fundu Moldovei şi Cârlibaba.

mineritul

Resursele subsolului sunt bogate în zăcăminte de sulfuri complexe polimetalice, mangan şi fier, exploatate în minele de la Fundu Moldovei şi Delniţa, cât şi în materiale de construcţie exploatate în cariere de suprafaţă, la Pojorâta şi Câmpulung Moldovenesc.

LĂMPAȘE DE MINER

MINERIT

alte ocupații:

vânătoarea
pescuitul
culesul din natură
albinăritul

vânâtoarea

culesul din natură

Practicat în zonă din timpuri străvechi, albinăritul, fără a reprezenta o îndeletnicire sistematică, prezintă totuşi o mare importanţă datorită produselor şi subproduselor sale, preţuite atât de localnici, cât şi pe pieţele de desfacere unde adesea erau livrate.

Obcinile Bucovinei sunt renumite pentru flora meliferă.

Stupii primitivi, care poartă denumirea de *ştiubeie,* erau obţinuţi din trunchiul copacilor cu interiorul putred, secţionaţi la lungimea necesară (între 60 şi 80 cm).

Teascurile pentru stors mierea au fost înlocuite la sfârşitul secolului al XIX-lea de centrifugi, introduse în zonă prin filieră germană; tot atunci apar şi ramele primitive pe suport de sârmă subţire.

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

meșteșuguri

prelucrarea lemnului

recoltarea lemnului

prelucrarea lemnului

construcții

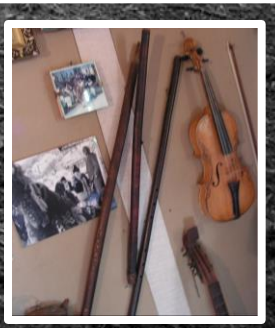
inventar gospodăresc

inventar casnic și meșteșugăresc

instrumente muzicale

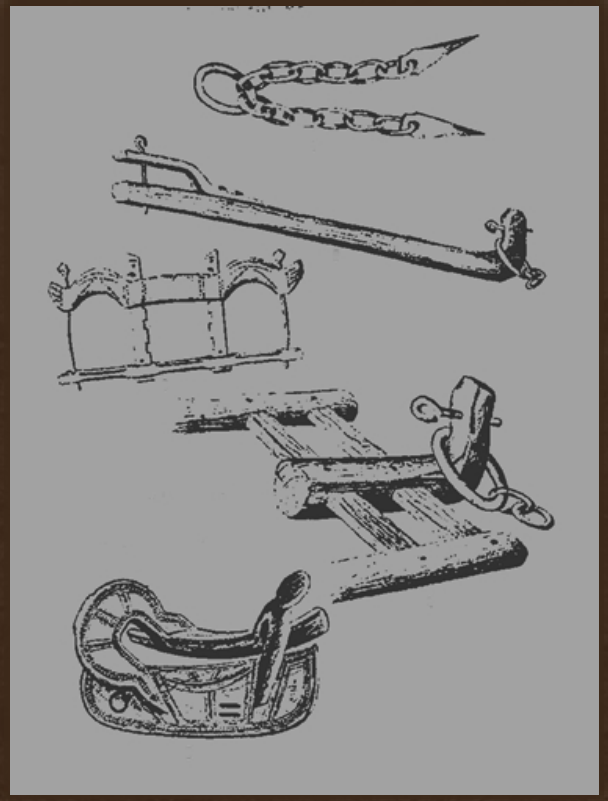

În jurul anului 1900, ponderea pădurilor Bucovinei era de 42,9%, restul suprafeţei fiind reprezentat de pajişti mănoase ce separă complet masivele împădurite sau sunt dispuse pe văile transversale iradiind pe versanţi. Pădurile de molid, brad şi fag conservă încă specii rare de molid de rezonanţă şi chiar de tisă (Taxus baceata), exemplare falnice de zâmbru (Pinus cembra), larice (Larix decidua) şi chiar pin comun (Pinus silvestris), specii pe cale de dispariţie.

D.Rusan

Cea mai complicată fază în butinărit o constituia "corhănitul" (manipulare manuală a buştenilor) pe terenurile în pantă, pe"corhană" (creastă de deal râpoasă, abruptă).
Pe terenurile întinse lemnul se "ţugărea" (se trăgea doar cu caii sau cu boii). Pentru acest lucru erau formate echipe de patru sau chiar şase lucrători. Lemnul corhănit trecea prin "răcaş" - un microdepozit intermediar -, de unde apoi se "ţugărea" spre stivă, spre ferăstrău sau spre gară.
Pe spaţiile special amenajate pentru corhănit apăreau uneori anexe specifice sub formă de "plancă" (zid de dirijare format din câţiva butuci) , "rulă" (porţiune poditä şi căptuşită cu mărginari şi chiar uluce acoperite la curbe).

Butinăritul trebuie privit ca o ocupaţie sezonieră, coexistând paralel cu celelalte îndeletniciri de bază, întrucât perioada tăierii lemnului era cuprinsă între lunile octombrie şi mai, când păstoritul se mută la fâneţe sau în vatra satului.

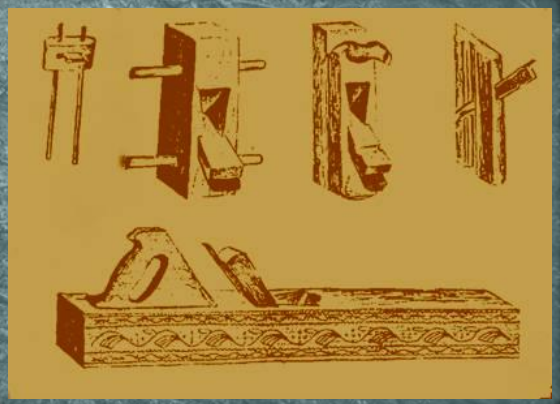

Ca unelte se folosesc *două tipuri de topoare: unul* cu pană lată, mai uşor, pentru cepuit şi cojit (folosit în general la fasonat) şi altul cu pană îngustă, mai greu (folosit pentru celelalte lucrări).

Ţapinul serveşte la rostogolitul, ridicatul, corhănitul şi încărcatul butucilor. Mai vechi decât ţapinul este *cahlăul,* cunoscut şi sub denumirea de *drimlău* (folosit la fel ca ţapinul). Pentru doborât şi curmat, se foloseau *ferestrăul si joagărul,* iar pentru alte operaţii sunt folosite *pene* sau *icuri de lemn şi de fier,* de diferite mărimi, *maiul ciocanul de bătut penele, cioflâng* (care se înfig în buştenii ce urmează a fi traşi cu tânjaua) etc

Cererea mare de cofe, cofiţe, budaci mari şi mici, poloboace, budâie, borşere, untare, berbinţe şi fedeleşe face ca meşteşugul dogăriei să se desprindă de industria casnică.

Uneltele dogarului sunt foarte simple: pe lângă diversele rindele şi dălţi, apar tesle de diferite dimensiuni. Sistemele de măsurare cât şi de fixare a cercurilor de lemn se realizează fără ajutorul metrului.

Piesele de dogărie erau articole mult solicitate şi pe pieţele zonelor înconjurătoare. O serie de piese se lucrau la comandă. De pildă, baciul trebuia să aibă propriul inventar de vase necesare la stână, denumit jetilă.

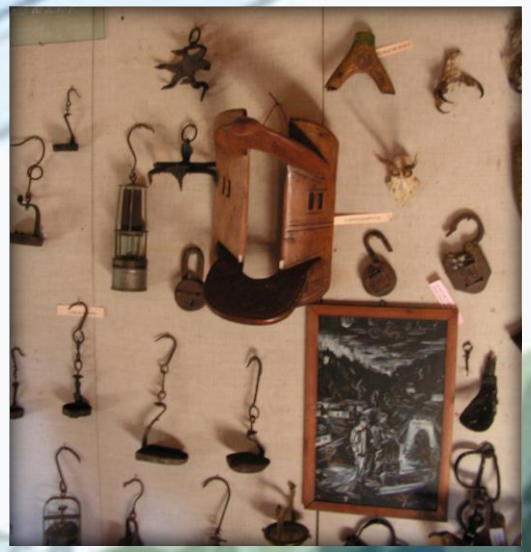

fierăritul

Atelierul unui fierar, format dintr-o singură încăpere, cuprindea toate uneltele necesare practicării meşteşugului: foale, nicovală, baroase, cleşti etc.
În unele aşezări, meşterul fierar era totodată şi rotar, făcând singur atât fixarea fierului pe roată, cât şi legatul osiilor, al leucilor, al obezilor şi fixarea ornamentelor din fier forjat.

În afară de meşterii care produceau piesele metalice pentru căruţă, în fiecare sat existau şi potcovari. De obicei, atelierele de potcovărie erau situate la răscruce de drumuri, unde circulaţia era mai imensă.
Cărăuşia, intens practicată în zonă, a făcut necesară practicarea meşteşugului rotăriei. Drumurile neamenajate obligau la schimbarea deasă a roţilor de la căruţă. Din inventarul de unelte folosite de rotari important era strungul mare de lemn pentru strunjitul butucilor roţii.

CÂNTAR DE
STÂNĂ

instrumente muzicale

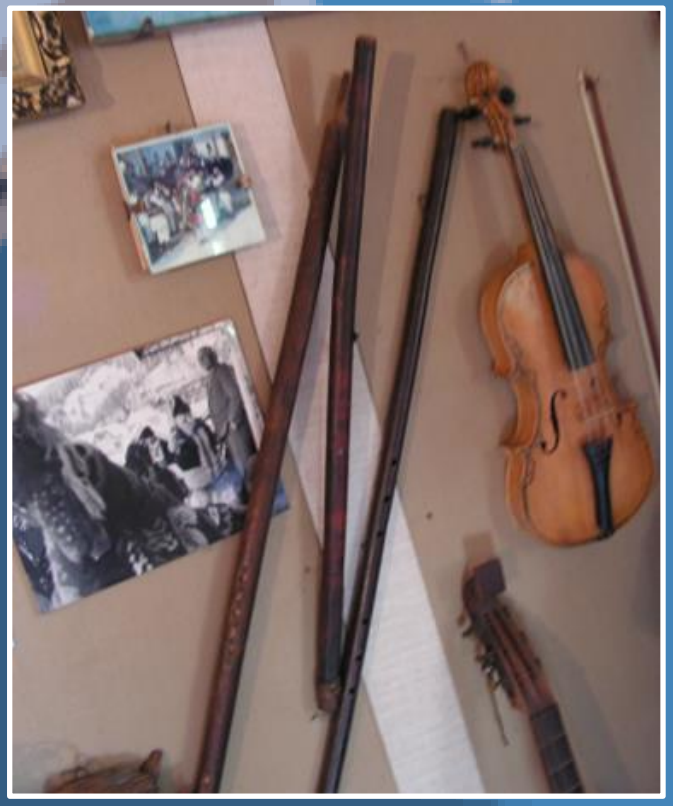

Pentru construirea viorilor a existat un atelier specializat în comuna Fundu Moldovei, meşterul fiind totodată un rapsod renumit care cânta împreună cu taraful vestitului fluieraş Ilie Cazacu. Este vorba de Isidor Andronicescu, care a trăit între anii 1892 şi 1981 şi a construit circa o sută de instrumente răspândite atât în ţară cât şi peste hotare.
Atelierul său a fost achiziţionat și valorificat expozițional de către Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului.

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

industria
casnicã
textilã

Cultura plantelor tehnice (cânepa, inul) și creșterea oilor au asigurat premisele furnizării și prelucrării fibrelor în produse destinate organizării interiorului locuinței țărănești și portului, toate acestea obținându-se, în principal, prin tors și țesut.
Rasele de oi crescute în gospodăriile din zona Câmpulung asigurau două calități de lână, țigaie si țurcană, utilizate diferit, în relație cu funcția și obiectul căruia le erau destinate.

Dacă fibrele vegetale (cânepa, inul) au constituit materia primă cea mai solicitată în condițiile satelor de deal și de șes, cu putere economică scăzută, în zona de munte, unde exista o abundență de lână, creșterea oilor fiind puternic dezvoltată, textilele de interior utilizează intens aceasta resursă.

Cânepa se cultiva în funcție de nevoile casei, suprafața variind de la un an la altul. Prelucrarea presupune mai multe operațiuni menite să “topească” și apoi să înlăture partea lemnoasă a plantei, să facă o selecție a firului textil ce urma a fi tors și apoi utilizat la urzitul țesăturilor de interior, la unele piese de port de lucru și ca “bătează” la țesături rezistente și mai puțin pretențioase.

Intreaga gamă a acestor categorii de piese textile este rodul muncii femeilor din familie. Fetele învaţă să ţeasă şi să coasă de la o vârstă fragedă.

Ţesăturile de interior din zonă sunt de o mare varietate, fiind decorate fie în războiul de ţesut, fie cu ornamente cusute.

Aceste ţesături se împart în mai multe grupe după funcţionalitatea lor:

- piese care împodobesc pereţii (lăicere, păretare, covoare),
- piese folosite la acoperit şi ca învelitori de pat (cergi, poclăzi, ţoale şi macaturi),
- piese aşternute pe jos (ţoale de buci şi ţoale de petice),
- ştergarele şi năframele (folosite ca decor), feţe de pernă şi feţe de masă.

Setul de unelte al prelucrării inului și cânepii, a lânii este alcătuit dintr-o suită de obiecte, bine adaptate funcției, specializate fibrei pe care o prelucrează.

Ele au cunoscut puține evoluții în timp, roata (“mașina”) de tors fiind singura invenție notabilă pătrunsă în lumea satului.

În inventarul meșteșugului se regăsesc unelte și dispozitive precum melița și ragila, foșălăii, fusul și furca, fusarul și vârtelnița, răschitorul, sucala și încununarea practicării meșteșugului – războiul de țesut.

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

portul
popular

Zona etnografică Câmpulung Moldovenesc este una dintre zonele reprezentative pentru dezvoltarea cojocăritului din ţara noastră, atât prin baza de materii prime, cât şi prin varietatea pieselor realizate: cojoace, pieptare, cingători şi încălţăminte bogat ornamentate cu cusături sau cu aplicaţii din piele.

De aceea cojocăritul, blănăritul. curelăritul şi cizmăritul pot fi tratate unitar, cu toate că tehnicile de prelucrare a materiilor prime sunt diferite.

M.Zahaniciuc

Una dintre caracteristicile acestei zone etnografice este unitatea tipologică şi stilistică a costumului popular care, în linii mari, se înscrie în aria de răspândire a portului moldovenesc, dar care, prin particularităţile sale evidente, constituie o dovadă a individualităţii zonei.

Un alt aspect care nu trebuie neglijat este factorul de condiţionare socială prin care se face o anumită diferenţiere a pieselor de port, datorită unor materiale mai scumpe şi mai rare folosite în costumul populaţiei înstărite.

Costumul tradiţional este reprezentat atât de portul de sărbătoare, cât şi de cel de muncă, distincţia făcându-se prin ornamentaţie şi prin materialul folosit la realizarea unor piese.

Bondiţa este piesa reprezentativă a costumului zonei, fiind purtată în toate anotimpurile, inclusiv iarna, sub suman sau cojoc.

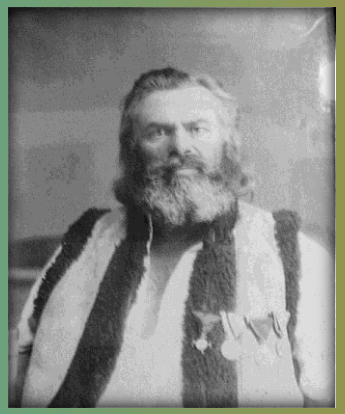
Prezența masivă a bondiţei cu prim de dihor în localitățile din zona Câmpulung Moldovenesc pledează pentru declararea ei ca marcă etnică a zonei etnografice.

Putem stabili evoluţia ei abia din secolul al XIX-lea, când informatorii descriu bondiţa lungă cu clini, ornamentată cu prim de miel.

Cojocarii prelucrează în general pieile de oaie şi de miel.

Din pieile mari de berbec nu se confecţionează piese de port.
În trecut, cu ele se căptuşeau cergile sau poclăzile folosite ca învelitori sau aşternuturi.

În condiţiile Bucovinei, alături de alte mijloace de luptă, menţinerea portului popular românesc a constituit un mijloc de păstrare a fiinţei naţionale. Cel mai cunoscut din acest punct de vedere a fost brâul tricolor purtat în localităţile din Bucovina cu ocazia unor manifestări de amploare şi care a căpătat apoi în portul din zonă o anumită răspândire.

T.Bănățeanu

Ornamentele geometrice, cromatica, evoluţia croiului, cât şi materialele folosite, înscriu costumul din zonă în aria largă a portului popular românesc. Acesta reprezintă o parte integrantă a culturii populare şi demonstrează sinteza pe care poporul român o realizează între funcţional şi artistic într-o manieră spectaculoasă, în care specificul zonal relevă o mare varietate de forme condiţionate de evoluţia diferitelor regiuni în condiţii istorice specifice.

M.Zahaniciuc

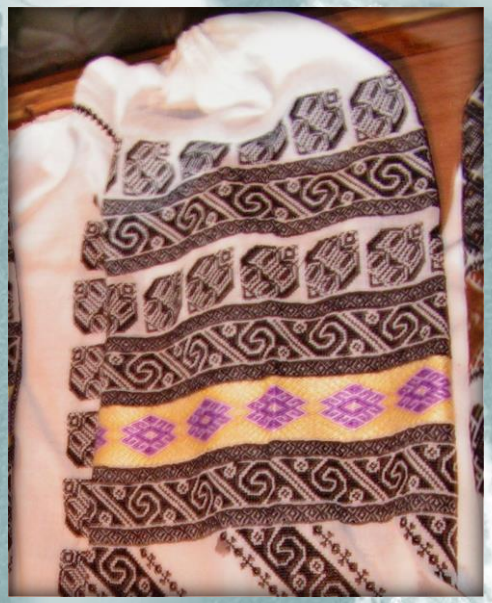

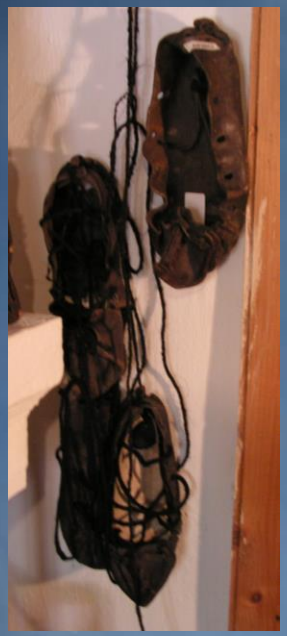

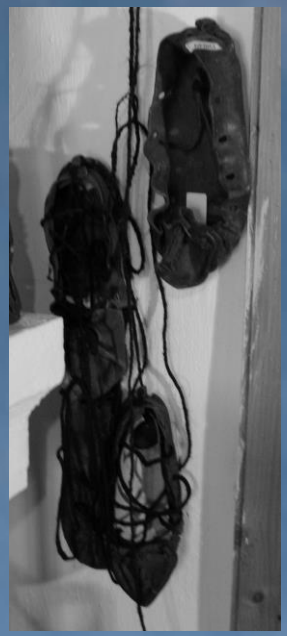
La sfârşitul secolului al XIX-lea apare bondiţa scurtă, cu primul mai lat şi ornamente cusute care îl încadrează pe toată lungimea lui. Decorul cu motive geometrice apare la începutul secolului al XX-lea.

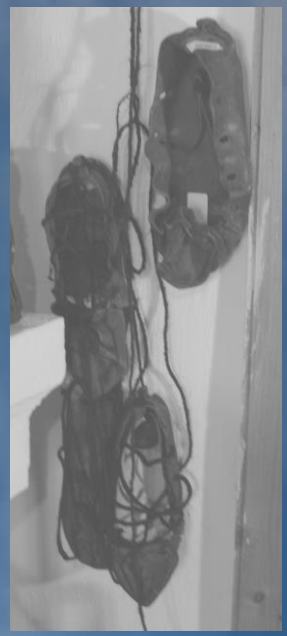

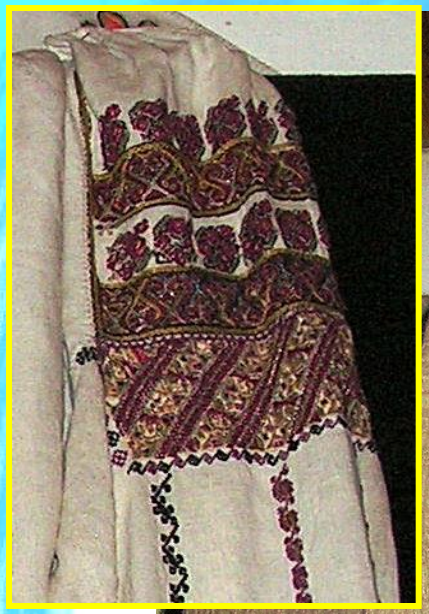

ȘAL DE SĂRBĂTOARE

Prima atestare a ***bondiţei cu blană*** de dihor datează din anul 1848; ea a aparţinut lui Dumitru Ursu a Filaret din satul Deluţ, ai cărui urmaşi spuneau că "era cea mai straşnică bondiţa pe care o putea avea un fecior pe vremea aceea".

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

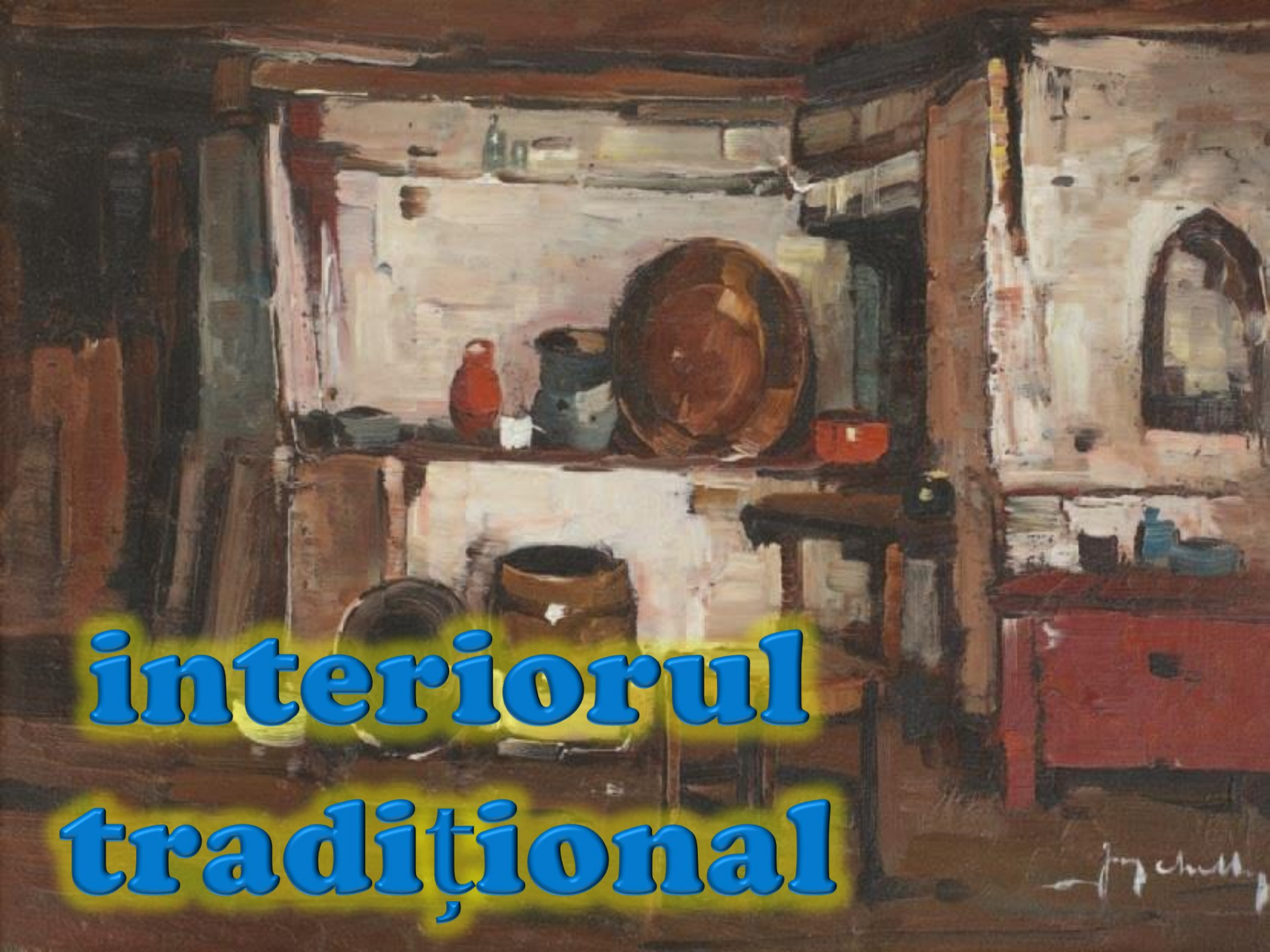
INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

interiorul
tradițional

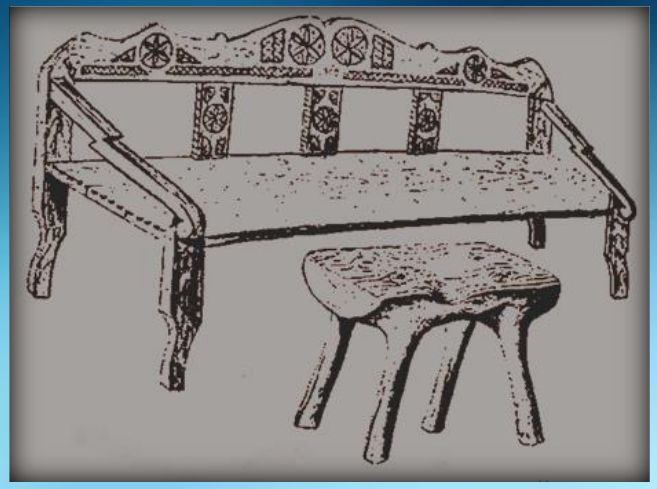

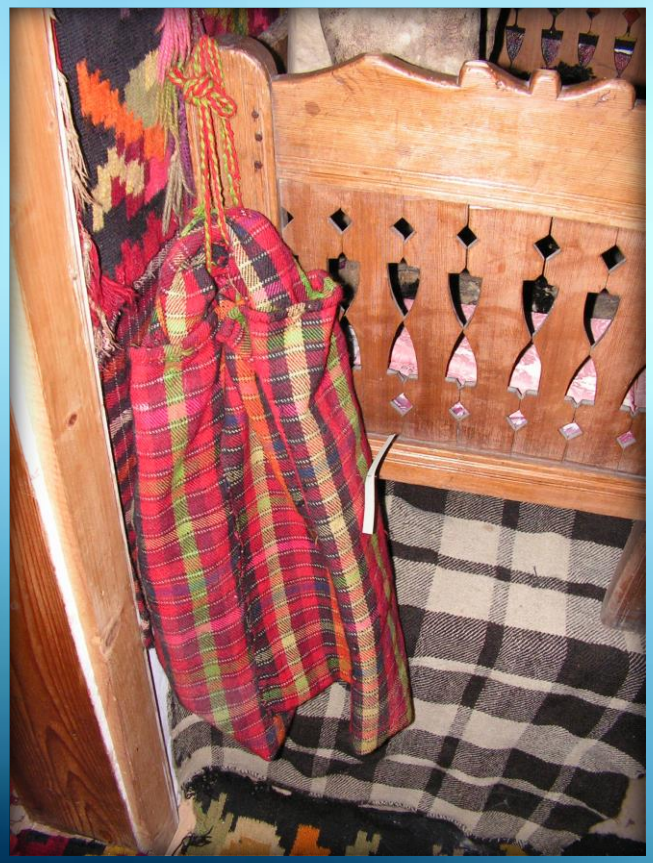
În cadrul interiorului locuinței se detaşau două zone distincte: partea în care se găsea uşa de intrare şi cuptorul, reprezentând spaţiul comun de vieţuire şi partea în care se afla patul şi laiţele late pentru dormit.

Dispoziţia ferestrelor - de obicei două pe peretele care mărgineşte patul - formează întotdeauna un spaţiu bine luminat, în care se poate amplasa o ladă - masă folosită doar când se primesc oaspeţi sau pe care se pun mâncărurile rituale de sărbători. Laturile încăperii sunt completate cu laiţe care servesc în timpul zilei de scaune, iar în timpul nopţii ca loc de dormit.

Organizarea interiorului locuinţei tradiţionale din zonă rezolvă unitar cerinţele de amenajare a spaţiului în raport cu funcţiile asumate, întrucât interiorul locuinţei este determinat atât de spaţiul existent, cât şi de funcţiile economice şi sociale cărora se subsumează.

În locuinţele cu o singură încăpere, cuptorul sau vatra deţinea funcţia majoră, întrucât îngloba mai multe utilităţi: sistem de încălzit, de preparare a hranei, loc de servire a mesei şi spaţiu pentru dormit.

In această perioadă, cuptorul era amplasat în colţul peretelui cu uşa de intrare şi ocupa aproximativ un sfert din spaţiul de locuire. Pe fundaţia de piatră pe care era amplasată vatra se ridica cuptorul de dimensiuni mai reduse, în prelungirea căruia se afla spaţiul pentru dormit.

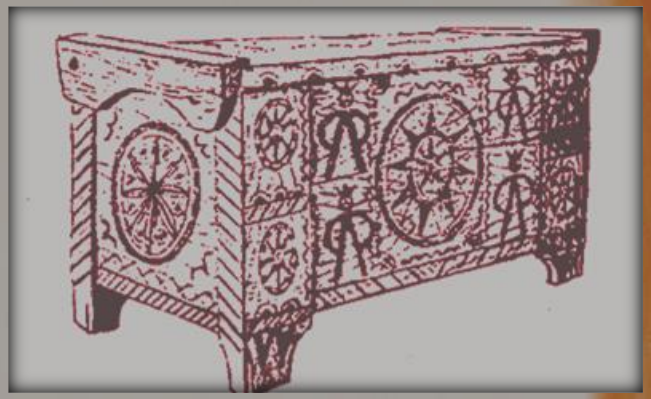

Una dintre piesele importante, de veche tradiţie, este lada de zestre din care se dezvoltă masa, sub formă de ladă - masă, fixată pe patru picioare înalte, în locul capacului existând o tăblie detaşabilă neornamentată, întrucât piesa era acoperită cu o faţă croită fie din două zăbrenice îngemănate, fie cu o altă textilă.
In zonă, mesele au fost confecţionate de dulgheri, iar mai târziu de tâmplari; în decor predomină elementele executate cu horjul. Uneori se introduceau diverse culori în spaţiile delimitate în această tehnică, îndeosebi nuanţe de galben şi de negru obţinute din plante.

Lada de zestre constituia prima obligaţie dotală a miresei, atestând poziţia socială a familiei sale. În lada de zestre se păstra întreaga suită de piese textile folosite la confecţionarea costumului mirelui şi al miresei, cât şi cele necesare la împodobirea casei.

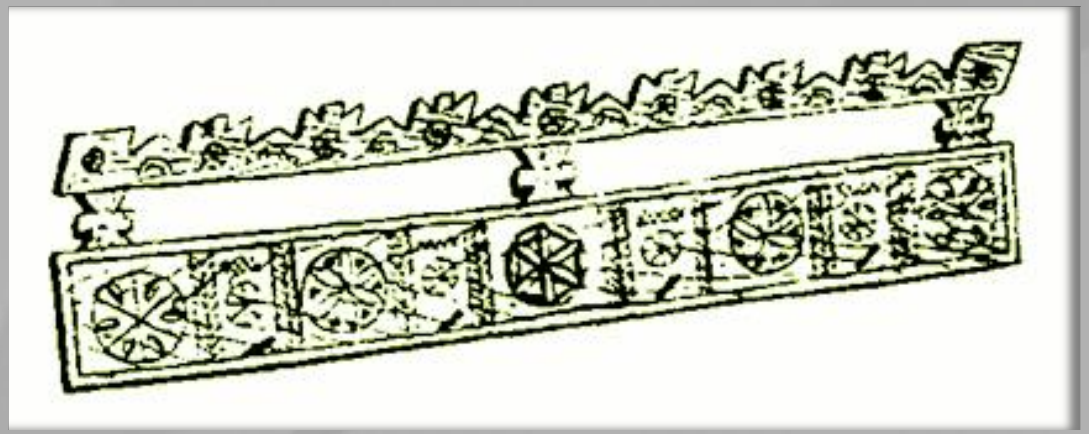
La acestea se adaugă piesele mari de port ale miresei, bondiţa şi cojocul. Tot în ladă se păstrau podoabele şi banii. Cergile, poclăzile, lăicerele, ţoalele şi pernele erau aşezate fie în ladă, fie pe patul din casa cea mare.

Mobilierul tradiţional specific zonei se remarcă atât prin funcţionalitatea sa maximă, cât şi prin ornamentică, evidenţiind o deplină armonizare a proporţiilor.

Chiar şi piesele simple dulghereşti, confecţionate de aceiaşi meşteri care au ridicat casa, dezvăluie îmbinări ingenioase, cu încheieri numai în cuie de lemn, demonstrând rezolvări constructive simple dar perfect adaptate.

Cuierele sunt realizate în mai multe variante: cu agăţători
pentru căni şi ulcele şi cu stinghii pe care se aşezau blide şi farfurii decorative (faianţă pictată) sau numai cu agăţători pentru căni.

Decorul geometric este împărţit în registre pătrate sau dreptunghiulare, stinghia de susţinere traforată repetând, prin reluare, motivele ce delimitează registrele.
Decorul acestor registre este dispus simetrie pe părţile laterale.

ceramica populară

Seria de vase ceramice întilnite în organizarea interiorului tradițional din Fundu Moldovei reunește într-un prim set vasele utilizate în activitățile casnice de preparare, păstrare, conservare și servire a alimentelor.
Acestea proveneau atât din centrele de ceramică utilitară neagră din zonă cât și ceramica roșie. Decorul acestor vase era simplu, prevalând rezistența la foc și volumul.

Ceramica decorativă, cea mai veche provenind din renumitul centru Kuty, era destinată înfrumusețării interiorului, policromia, practicarea motivelor decorative florale, geometrice, animaliere, umane creând o ambianță de armonie cu întreg setul decorativ al interiorului.

PATE
DE FICAT

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

inventar gospodãresc

Determinată de condiţiile mediului geografic, dar indiscutabil legată de păstorit, agricultura practicată în zonă atestă sedentarizarea colectivităţilor existente în acest areal, obţinerea terenurilor agricole constituindu-se într-un ansamblu de practici bine reprezentat în toponimia locală: Arşiţă, Ciungi, Branişte, Smidă, Lucina.

Dintre modalităţile de obţinere a terenurilor arabile, lăzuirea a fost operaţiunea cea mai folosită. Se practica "prăvălirea" arborilor care apoi erau traşi cu boii. Arborii se smulgeau cu rădăcină, după care erau curăţaţi şi secţionaţi pentru nevoile gospodăreşti. Se semnalează şi ciungitul - provocare artificială a uscării copacilor; cioatele rămase erau scoase cu parul, un lemn de esenţă tare acţionat ca o pârghie. După curăţirea acestor terenuri urma desţelenirea lor, realizată cu plugul.

D.Rusan

Existau mai multe modalităţi de tragere a brazdelor: lungiş, arătura din deal în vale, arătura în lungul coastei, în curmeziş şi în terase.
Alături de plug, în zonă a fost folosită şi rariţa, o formă arhaică de aratru, folosită la trasatul brazdelor în care se seamănă cartofii sau la afânarea pământului la prima praşilă.

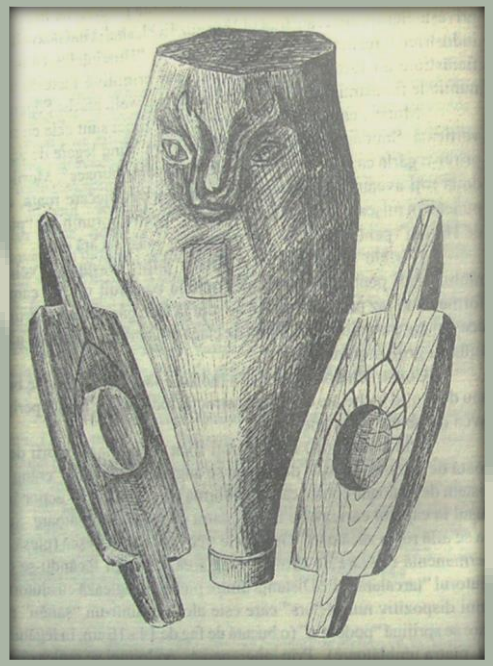

Nu lipsea din inventarul gospodăresc al familiilor din Fundu Moldovei grupul de unelte destinat prelucrării plantelor tehnice, cânepa, în special, prin care se produceau fibrele utilizate în urzeala și chiar băteala unor textile din organizarea interiorului. De cele mai multe ori ele erau utilizate în culoarea naturală a fibrei dar, în funcție de destinație, puteau fi și vopsite.

instalații tehnice

Presă pentru
ulei

În anul 1929 funcţionau în Câmpulung şi în comunele situate în amonte de acesta, pe valea Moldovei, 101 mici întreprinderi aparţinând industriei prelucrării lemnului, materialelor de construcţii şi industriei alimentare (mori).

Instalaţiile ţărăneşti existente în zona etnografică Câmpulung Moldovenesc sunt reprezentate de pive şi darace, de teascuri pentru ulei, precum şi de instalaţii de făcut frânghii.

Aceste instalaţii, folosite din timpuri străvechi, sunt aparent simple, dar ele au la bază importante cunoştinţe tehnice, constructive, de inginerie incipientă.

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE

elemente decorative

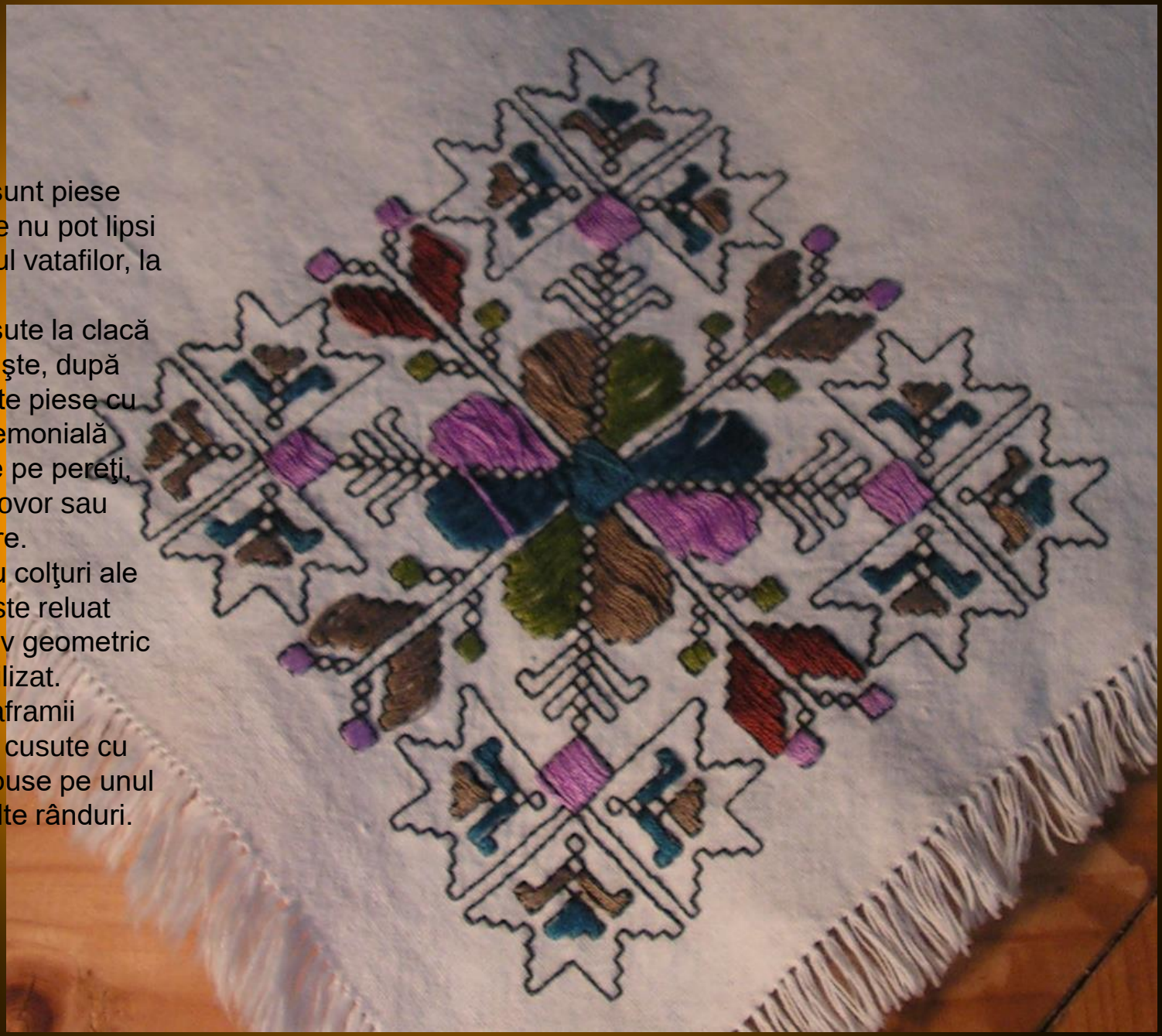

Năframele sunt piese brodate care nu pot lipsi de pe umărul vatafilor, la nunta.
Fie sunt cusute la clacă de către druşte, după nuntă, aceste piese cu valoare ceremonială sunt expuse pe pereţi, prinse de covor sau între ştergare.
In cele patru colţuri ale năframei este reluat acelaşi motiv geometric sau floral stilizat.
Marginile naframii scurte sunt cusute cu găurele dispuse pe unul sau mai multe rânduri.

Ştergarele, piesele cu funcţia ornamentală cea mai evidentă, sunt amplasate în partea cea mai de sus a pereţilor, de obicei încadrând vasele de ceramică sau icoanele. Sunt realizate în multe iţe (până la şaisprezece). Unele ştergare, numite zăbrenice, sunt utilizate şi ca învelitori pentru cap.

Confecţionate iniţial din in, alesătura făcându-se din strămătură, divers colorată, ajung în zilele noastre la utilizarea bumbacului şi a mătăsii de diferite calităţi, sub aspect coloristic, reluând gamele folosite la ii, de la care preiau şi o parte a decorului care amplifică, de obicei, puii costișeți.

Sub raport ornamental, obiectele din lemn încearcă să suplinească, prin mijloace de expresie proprii, lipsa culorii, urmărindu-se îndeobşte evidenţierea însuşirilor naturale ale esenţei lemnoase.

Distingem mai multe categorii de elemente, motive şi compoziţii ornamentale: geometrice, zoomorfe, fitomorfe, antropomorfe, cosmice, liber desenate şi mixte.

Ca motive antropomorfe se identifică în zonă reprezentarea mâinii şi capului omenesc, motive existente în partea superioară a bâtelor ciobăneşti.

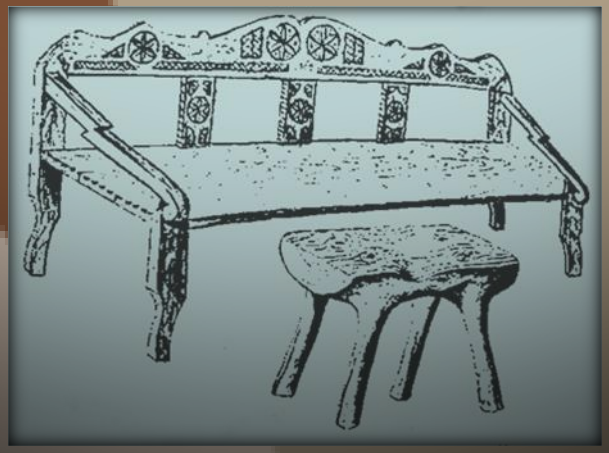

Uneori dogarii din zonă confecţionau şi linguri de diferite dimensiuni, găleţi de muls şi doniţe folosite tot la stână. Dar, de regulă aceste piese erau lucrate chiar de baci şi de ciobani în timpul liber, ceea ce explică şi marea lor varietate. Cupele de muls le lucrau rotarii, prin strunjire.

De la simpla folosire a lemnului luat direct din natură, cu o forma utilizabilă, fară modificări esenţiale, şi până la piesele măiestrit lucrate, drumul presupune momente de progres prin afirmarea unor creatori talentaţi, ajungându-se astfel la crearea unor piese care îmbină armonios funcţia utilitară cu funcţia estetică.

Din punct de vedere al tehnicii folosite, nu putem vorbi decât rareori de sculptura în lemn propriu-zisă, prin care să se realizeze detaşarea completă a unui volum. Celelalte tehnici aplicate au fost crestarea, incizia, pirogravarea, cojirea, încovoierea, împletirea, încrustarea, perforarea şi chiar intarsia.

Sub raport ornamental, obiectele din lemn încearcă să suplinească, prin mijloace de expresie proprii, lipsa culorii, urmărindu-se îndeobşte evidenţierea însuşirilor naturale ale esenţei lemnoase.

M. Zahaniciuc

Bâtele ciobăneşti erau folosite şi ca răbuşe. Din momentul în care semnul de răbuş de pe bâta ciobănească se transformă în ornament, acesta presupune şi realizări mai deosebite, tehnicile fiind variate, iar între motivele decorative apar şi elemente cum ar fi steaua, steluţa, soarele, luna etc.

Bâta- fluier are dimensiunile unui caval, cu dopul de fluier în partea superioară.
Existenţa în zonă a bâtele ciobăneşti folosite ca fluiere reprezintă un element de noutate, exemplarele întâlnite vădind respectarea unor forme de execuţie care presupun folosirea unor unelte speciale cum ar fi fierul lung pentru arderea orificiului interior sau, în cazuri mai rare, sfredelul lung utilizat pentru perforarea acestui orificiu.

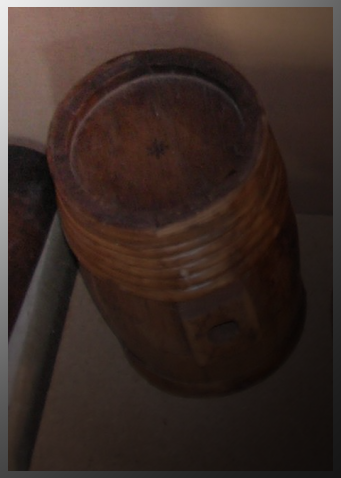
D.Rusan

Mobilierul tradiţional specific zonei se remarcă atât prin funcţionalitatea sa maximă, cât şi prin ornamentică, evidenţiind o deplină armonizare a proporţiilor.

Chiar şi piesele simple dulghereşti, confecţionate de aceiaşi meşteri care au ridicat casa, dezvăluie îmbinări ingenioase, cu încheieri numai în cuie de lemn, demonstrând rezolvări constructive simple dar perfect adaptate.

Cuierele sunt realizate în mai multe variante: cu agăţători pentru căni şi ulcele şi cu stinghii pe care se aşezau blide şi farfurii decorative (faianţă pictată) sau numai cu agăţători pentru căni.

Decorul geometric este împărţit în registre pătrate sau dreptunghiulare, stinghia de susţinere traforată repetând, motivele ce delimitează registrele.

Decorul acestor registre este dispus simetric pe părţile laterale.

Din punct de vedere decorativ motivul dominant este rozeta, de obicei plasat ca simbol solar central, încadrat de registre simetrice de elemente secundare, constând din romburi, pătrate, zig-zaguri, uneori suprapuse sau întretăiate. În unele cazuri se întâlnesc şi elemente antropomorfe şi chiar stilizări scheomorfe.
Tratarea unor spaţii folosind numai liniile curbe prin tuşe foarte apropiate, bineînţeles horjate, dă imaginea unei broderii minuţioase în care cu greu mai pot fi recunoscute elementele de bază ale decorului geometric.

O formă particulară de transport este tarniţa, piesă bogat ornamentată, lucrată în centre specializate. Cel mai cunoscut exista pe teritoriul comunei Vatra Moldoviţei.
Forma aceasta de transport samarizat poate fi întâlnită şi astăzi pe unele dintre potecile şi cărările mai dificile care duc spre stâne, mai cu seamă în timpul verii, când sâmbraşii se întorc cu desagii plini cu caş de o parte şi de alta a tarniţei.

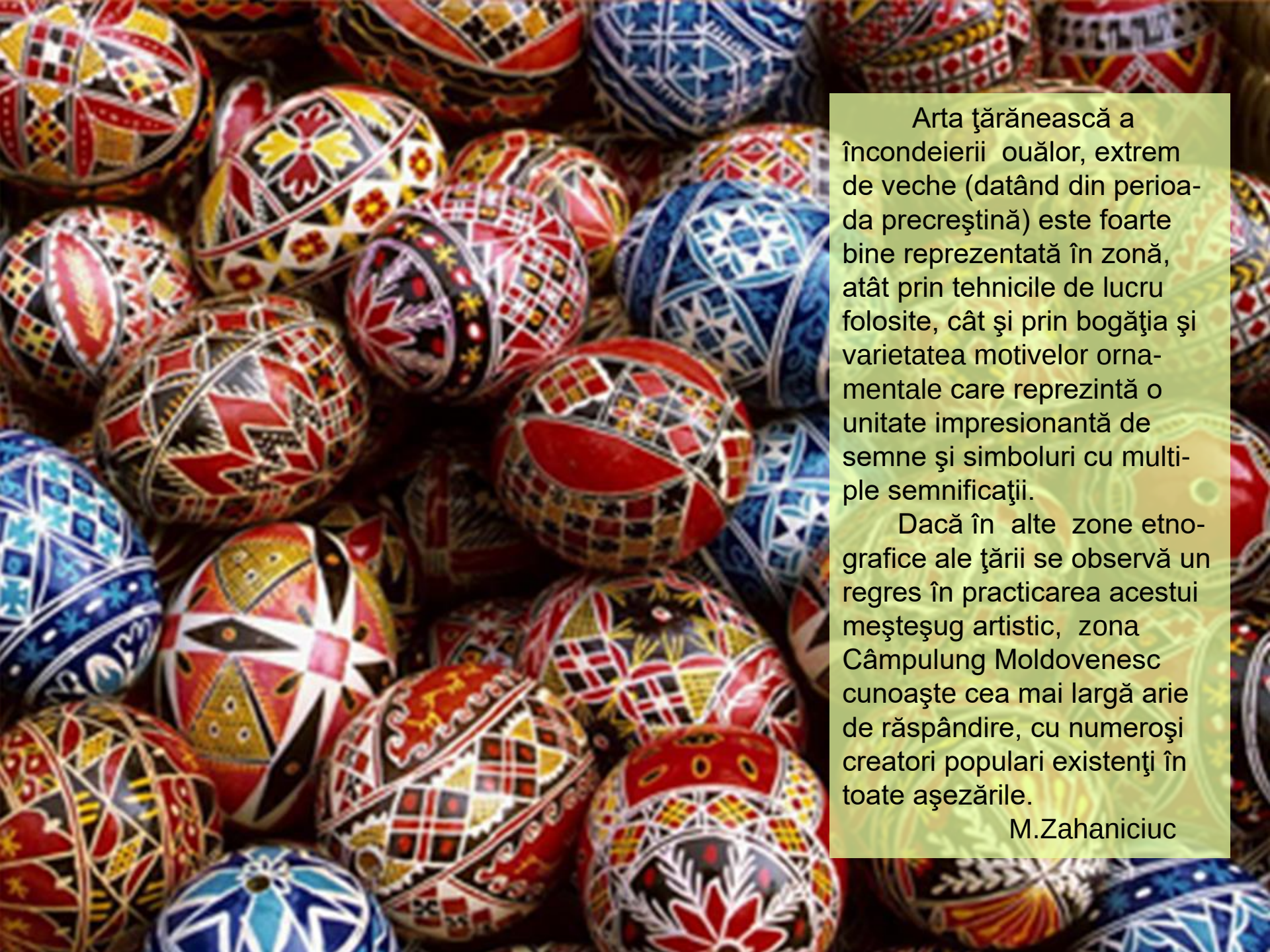

Arta ţărănească a încondeierii ouălor, extrem de veche (datând din perioada precreştină) este foarte bine reprezentată în zonă, atât prin tehnicile de lucru folosite, cât şi prin bogăţia şi varietatea motivelor ornamentale care reprezintă o unitate impresionantă de semne şi simboluri cu multiple semnificaţii.

Dacă în alte zone etnografice ale ţării se observă un regres în practicarea acestui meşteşug artistic, zona Câmpulung Moldovenesc cunoaşte cea mai largă arie de răspândire, cu numeroşi creatori populari existenţi în toate aşezările.

M.Zahaniciuc

colectia etnografica
ILEANA SI ANDRONIC
ANDRONICESCU
CASA
MUZEU
FUNDU
OLDOVE

Prezentare realizată de
MIHAI SPÂNU, consilier editorial

Bibliografie

Dumitru Rusan, Marcel Zahaniciuc, *Zona etnografică Câmpulung Moldovenesc,* Biblioteca Miorița, 1996

S-au folosit și umagini și informații din Arhiva documentară a colecției muzeale

ISTORIC

CTITORI
ȘI
DONATORI

OCUPAȚII

MEȘTEȘUGURI

INDUSTRIA
CASNICĂ
TEXTILĂ

PORT
POPULAR

INTERIORUL
TRADIȚIONAL

INVENTAR
GOSPODĂRESC

ELEMENTE
DECORATIVE